

P. Rusecko

Ką mes turime žinoti rinkdami į Seimą.

Dvarininkai, Vilniuj ar Varšuvoj sėdėdami, godžiai siekia mūs nepriklausomybę paglemžti, savo dvarus atsiimti. Ir laimės jie, jei mes netikusius atstovus išrinksime.

34X8
RL-122

Lietuvos Socialistų Liaudininkų Demokratų Partija.

P. Rusecko

Ką mes turime žinoti rinkdami į Seimą.

Saugykla

RADVILIŠKIO
CENTRINĖ
BIBLIOTEKA

2KM-C173P2

52-C5822

Kaunas ♦♦♦ „Varpo“ B-vės spaustuvė ♦♦♦ 1922 m.

bovango juolas fontaustas

I. Kaip ir kam mes sudarėm nepriklausomybę.

Ilgus amžius sunkų svetimų prispaudėjų jungą bevilkdami, pagalios susilaukėm, kad tų prispaudėjų galybė ėmė byrėti, laukų vėjais eiti.

Jau buvo sugriuvusi, į niekus pavirtusi galinga rusų valdžia, jau nyko, trunijo ir vokiečių, žiauriųjų okupantų galybė.

Tada tai mes, lietuviai, pajutė, kad svetimieji pančiai ima atsipalaidoti, griežtai ir tvirtai tarėme sau ir visam pasauliui:

— Gana jungo: mes būsime laisvi!

Ir nepasigailėjom nei turto, nei savo žaliukų — jaunuolių, nei sunkaus darbo, kad išpildyti tai, ką tarėme.

Ir ėjo mūs jaunuoliai, ėjo pusnuogi, pusiaubasi, blogai ginkluoti, menkai pavalgę, kad savo krauju ir gyvybe atremti kietaširdžių bolševikų pulkus, ėjo į Vilniaus smėlynus, kad sulaukyti dvarininkų legionus, ėjo į Radviliškio lygumus ir miškus, kad ten pagalios sunkų smūgį Bermontui - carberniui kirsti.

Ir kai ėjo jie, tai ar nelydėjo jų motynų sesučių ašaros, ar nedėjo tėvai, broliai savo turto jų ir visos besidarančios kariuomenės išlaikymui?

Kam mes savo kraują liejom, kam turtą dėjom, kam pakėlėm visą tą sunkią kovą su svetimaisiais?

Ir kraują mes liejom, ir turtą dėjom ir dedam, ir motynų sesučių ašarų nesigailėjom, kai jų sūnūs, broliai į sunkią kovą ėjo:

Kad svetimieji mūs nepersekiotų dėl tikėjimo, kalbos, papročių, įsitikinimų, kaip tai darė rusai.

Kad mūsų krašto turtas būtų mums ir tarnautų mūsų reikalams, kad savo krašte, savo tėvų žemėj mes turtingin eitum, o ne svetimi atėjūnai, kaip tai buvo prie carų ar vokiečių valdžios.

Kad niekas neišdrįstų atiminėti, iš mūs žemės kaip tai darė rusai, kaip norėjo padaryti Bermontas ir grįžtantieji su legionais iš Varšuvos mūs dvarininkai.

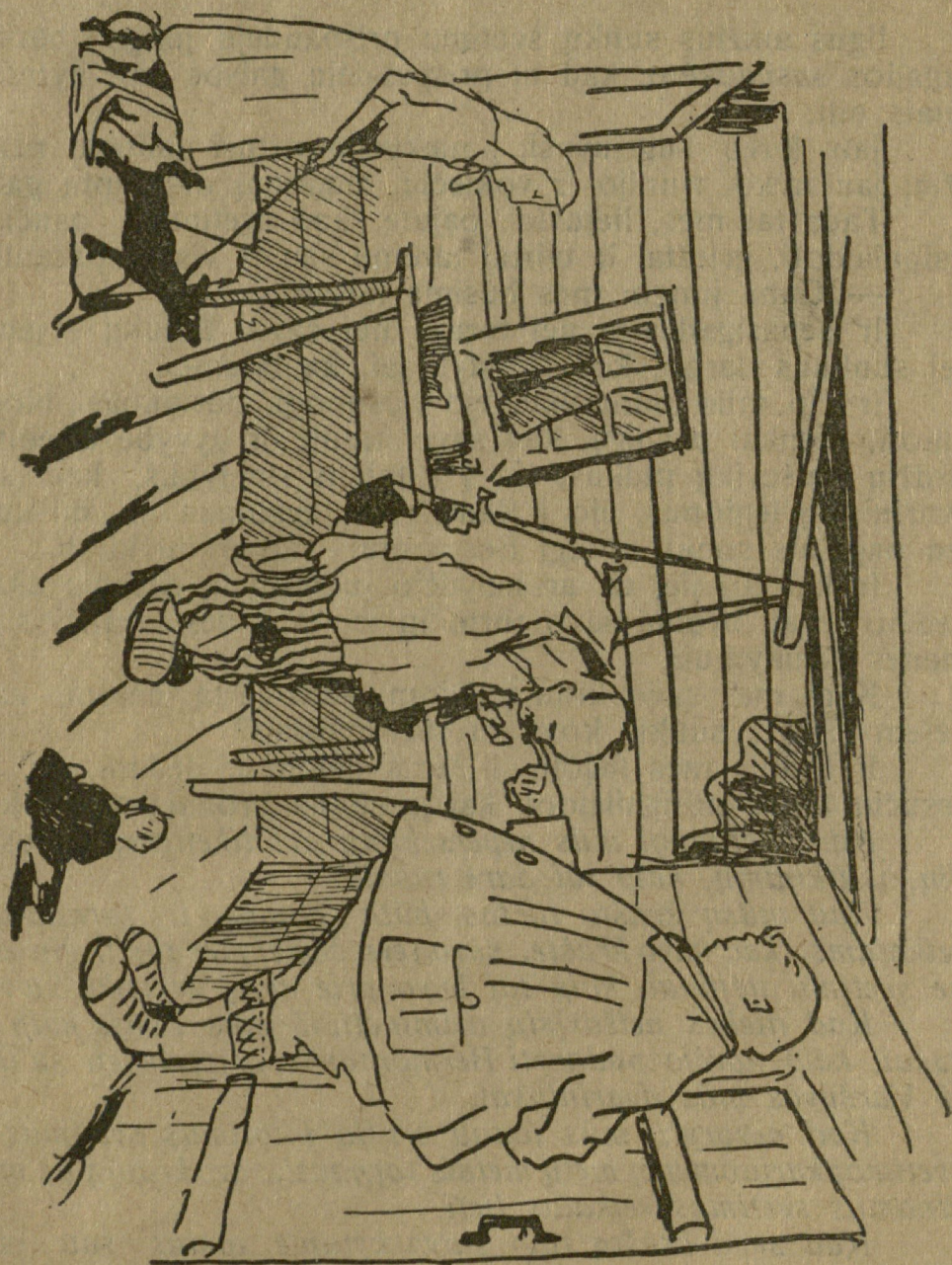
Kad nevarytų mūs jaunų brolių į tolimus svetimus kraštus svetimoj kariuomenėj metų metais tarnauti, savo kraują už mums nežinomus svetimus reikalus lieti.

Kad savo kraštą taip sutvarkytume, tokius sau įstatymus išleistume, kad mums čia geriausiai būtų gyventi, kad justumiesi čia, pas save namie, šeimnininkais, o ne vergais - pribuišiais, kad nereiktų mums po visą pasaulį bastytis, ieškant kur laisviau, tinkamiau atsikvėpti, duonos kąsnio sunkiai užsidirbti.

Ir dėl to visko sunkiai bekovodami, bevargdami, *savo gera valia* išrinkome vyriausiąjį krašto šeimininką *Steigiamąjį Seimą*, berinkdami gi jį savo atstovams lyg ir tarėme:

— Eikit ir, reikšdami mūs nepriklausomybę, sutvarkyt^{is} visus mūsų reikalus, duokit mūsų bežemiams ir mažažemiams žemės, kurių jų tėvai ir tėvų tėvai troško, laukė - nesulaukė; eikit ir padarykit taip, kad pralietas mūs jaunuolių kraujas, kad išvertos jų motynėlių ašaros, kad mūs duotas krašto gynimui turtas veltui, be naudos nenueitų.

Nepriklausomybės neturėdami sveitinių jungą vilkom, dvarų kumėtyuose prieš poną-gailūną lenkėmės, žmogaus vardą prieš jį žeminom. Valstiečių Sąjunga ir tada šaukė: gana jungo — laisvi būkim!

Taip buvo įsakyta Steigiamajam Seimui lyg pačių žmonių, lyg paties gyvenimo.

Reiškia: Steigiamasai Seimas turėjo sutvarkyti kraštą, sudrausti netikusius valdininkų darbus. išleisti įstatymus apie mūsų teises, valdymosi, dvarų dalinimą ir t. t.

2. Pirmoji išrinkta žmonių valdžia.

Ir pirmuoju Steigiamojo Seimo žodžiu buvo:

„Lietuvos Steigiamasis Seimas, reikšdamas Lietuvos žmonių valią, skelbia esant atstatytą Nepriklausomą Valstybę... laisvą nuo visų valstybinių ryšių, kurie yra buvę su kitomis valstybėmis“.

Tais savo žodžiais St. Seimas lyg pridėjo antspaudą prie visos mūsų nepriklausomybės kovos, lyg tarė visam pasauliui:

— Klausykite: Lietuva nepriklausoma, *ir tik tie įstatymai turės galios, kuriuos patys žmonės per savo atstovus pareikš; svetimas mums daugiau negal įsakynėti!*

Tuos Lietuvos nepriklausomybės žodžius tariant St. Seimas, kaip vienas žmogus atsistojo, pagerbė juos ir amžiams patvirtino.

Taip *visų vienybės* prasidėjo St. Seime milžiniškas Lietuvos nepriklausomybės sutvirtinimo, krašto sutvarkymo bei įstatymų leidimo darbas. Kad visa tai būtų įgyvendinta, „žodis kūnu virstų“, reikėjo St. Seimui išrinkti naują valdžią, kitaip tariant paskirti naujus ministerius. Bet čia socialdemokratai tarė:

— Atsisakom dalyvauti valdžios sudaryme; atsisakom ir valdžion įeiti, nes mūsų, socialdemokratų, Steigiamajame Seime tik 14 iš 112 visų St. Seimo narių. Mes, mažumoj būdami, negalėsime krašto valdyti taip, kaip mums atrodo geriau būtų. Mes sėdėsime ir tik būsim opozicijoje — priešinsimes valdžiai, nurodysime, ką valdžia darys bloga — kritikuosime jos darbus.

Tada kiti St. Seimo nariai, kurie susibūrę į Lietuvos Valstiečių Sąjungą ir Socialistus Liaudininkus Demokratus tarė:

— Mūs čia irgi mažuma, tik 29, taigi mes galėtume pasakyti tą patį, ką ir soc-demokratai pasakė. Bet jei ir mes atsisakytum valdžion eiti, tai žiūrėkit, kas gali išeiti:

Krikščionių demokratų St. Seime 59 — jų dauguma, reiškia nuo jų viskas ir priguli, jie ir atsako už viso krašto reikalus. Tačiau jie tik *atsako*, bet vargas, bet bėdos, nelaimės iš blogo valdymo kris ant viso krašto, ant visų žmonių. Ką mes gaušime iš jų „atsakymo“, jei kraštas bus suardytas, jei mes neteksime taip sunkiai atgautos nepriklausomybės! Ir vėl sugriuvę ar beatsikelsime?

Jų dauguma, jų 59, bet iš tų 59 didelė daugybė *žmonės tamsūs*, moka tai tik adatą valdyti, žvakes bažnyčioj uždegti ir užgesinti, gražiai gadzinkas pagiedoti, tai jaučius, arklius valdyti, sėti, arti, akėti. Taip, kitas gali pasakyti, kad visi tie darbai gražūs, garbingi, bet kad kraštą valdyti dar daug kas reikalinga suprasti ir mokėti.

O ką gali žinoti? — Krikščionys demokratai, *nesugebėdami vieni krašto valdyti*, ims ir pasikvies sau talkon Smetoną, Vol-demarą, tie gi *dvarų dalinimo priešai*, nuolatos su dvarininkais

vienon dūdelėn pūsdami, tokių bėdų žemės, miškų reikalais pridarys, kad paskui geriausi įstatymai nieko negelbės. *Ne, mes, socialistai liaudininkai demokratai ir valstiečių sąjunga, tiek daug ir tai sunkiausiais laikais dirbę Lietuvos nepriklausomybei, tiek daug kovoję, kad žmonės gautų žemės ir dabar, statydami bendrus Valstybės reikalus aukščiau savo partijos, tų krašto reikalų taip lengvai vieniems krikščionims demokratams nepavesim, socialdemokratų pavyzdžio nepaseksim, nes sėdėti ir tik blogumus nurodinėti, kritikuoti labai lengva, bet kas kita darbas dirbti.* Kas būtų buvę, jei mūsų žmonės, M. Sleževičius su draugais, 1918 metų gale nebūtų stoję viso darbo priešakyj, kai Vilniun, visiems mirtimi grąšindami, bolševikai veržėsi, o tie visi šią dieną taip drąsūs Smetonai, Voldemarai užsienin pabėgo? Jei ir Valstiečių Sąjunga su liaudininkais tada būtų nuo valdžios ir darbo pasitraukę — *Lietuva šią dieną nepriklausomybės neturėtų.*

Socialistas liaudininkas demokratas Jonas Vileišis 1919—1921 m. mūsų valstybei surinko Amerikoje 1.700.000 dolerių.

Taip reikalą išsprendę *socialistai liaudininkai demokratai su valstiečių Sąjunga* tarė krikščionims demokratams:

„Mes valstiečių sąjunga ir socialistai liaudininkai demokratai, atsižiūrėdami Lietuvos ir jos žmonių reikalų, duosime savo sąjungos ir partijos žmonių valdžion, jei krikščionys demokratai pasižadės tarp kitko išpildyti šiuos mūsų reikalavimus:

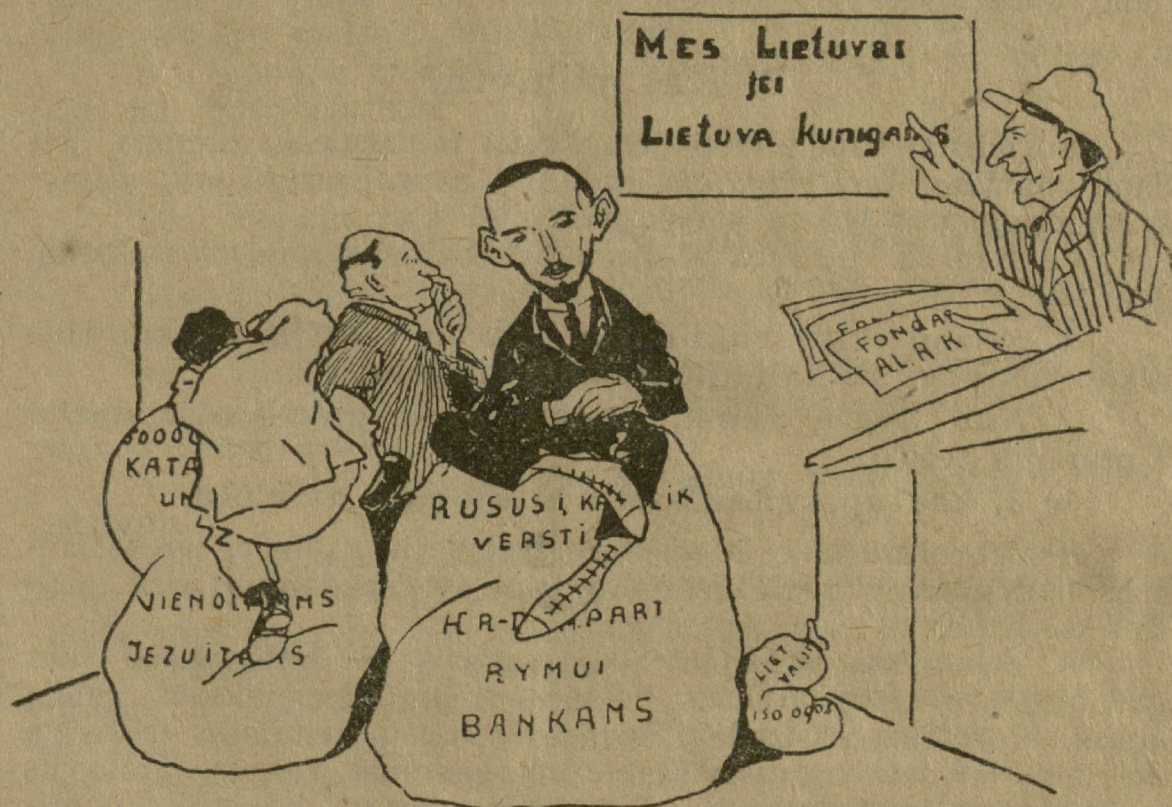
1. parapijų turtai priguli tos tikybos parapijos žmonėms ir jie patys per savo išrinktus komitetus tuos turtus valdo;

2. Kur yra daugybė kunigų valdomos žemės, tai ten ta žemė nusavinama tais pat įstatymais, ką ir dvarų žemė;

3. uždrausti bažnyčiose ir kitų tikybių maldų namuos vesti politinę agitaciją, kitaip sakant draudžiama Dievo namuos, kur žmonės paguodos savo varguos ieško, versti mitingų namais;

4. niekur negali būti kokios nors tikybinės prievartos.“

Apie žemės reformos ir kitus įstatymus čia ir tartasi nebuvo, nes į tai ir vieni ir kiti turėjo savo griežtų nusistatymų.

Krikščionis demokratas V. Čarneckis 1921—1922 m. mūsų valstybei surinko Amerikoje tik 150.000 dolerių, nes buvo užimtas aukų rinkimu krikščionių demokratų partijai, vienuolynams ir t.t. todėl soc. liaud. negalėjo taip lengvai vieniems krikščionims demokratams Lietuvos valstybės pavesti.

Po ilgų ginčų ir derybų krikščionys demokratai, kunigo Krupavičiaus vedami, dalinai valstiečių sąjungos ir socialistų liaudininkų reikalavimams nusileido.

Tada tai vienas seniausiuju mūsų visuomenės darbininkų, Lietuvos valstiečių sąjungos narys daktaras K. Grinius sutiko atsistoti naujos valdžios priesakyje, arba, kaip sakoma, apsiėmė būti ministerių pirmininku, išrinktas gi į St. Seimą socialistų liaudininkų sąrašų pulkininkas Žukas apsiėmė būti Krašto Apsaugos ministru.

Taip susikūrė pas mus pirmoji išrinkta žmonių valdžia. Ji odel vadinasi „išrinkta žmonių valdžia“, kad Seimas, pats žmonių išrinktas, pasirinkdamas ministerius, lyg perduoda jiems dalį tos galios, kurią jis ačiū rinkimams iš žmonių yra gavęs. Taigi šitoki valdžia, gaudama galią iš žmonių *išrinktojo Seimo*, pati darosi lyg žmonių rinktoji, taigi teisėta ir todėl tokia valdžia visur pasaulyje turi daugiau reikšmės, negu valdžia kokio nors caro ar karaliaus paskirta arba, kaip pas mus pradžioje buvo, valdžia žmonių nerinktosios V. Tarybos paskirta.

Taigi mes, lietuviai, sugebėję išrinkti Steig. Seimą, o paskui ir naują *teisėtą* valdžią paskirti, žymiai pakėlėme savo vardą ir daug laimėjome.

3. Kas pelnyta?

Socialistai liaudininkai demokratai ir valstiečių sąjunga, įeidami *valdžion, kuri prigulėjo nuo St. Seimo krikščionių demokratų daugumos* lyg sakyte pasakė:

— Kad ir ne mes valdysime, bet vistiek, būdami valdžioj, galėsime:

1. geriau sekti valdininkų darbų, kad jie geriau žiūrėtų valstybės reikalų, neskaustų žmonių;

2. Kad dvarų žemė, miškai galų gale mūsų darbo žmonėms tektų;

ir 3, kad apskritai Lietuva nuolatos tvirtėtų.

Todel, esant apie 20 mėnesių valstiečių sąjungai su socialistais liaudininkais demokratais valdžioj, pasisekė mums visų labai štai kas padaryti:

1. Galutinai padaryta taikos sutartis su bolševikais: mes gavome, tarp kitko, 100.000 hektarų miško, 3 milijonus rublių auksu; bolševikai pasižadėjo sugrąžinti mūsų tremtinius ir išvežtą per karą iš Lietuvos turtą (garvežius, vagonus, varpus, archyvus ir t.t.); išgavom iš rusų beveik tokius rubežius, kokie mums prieguli ir reikalingi;

2. Buvome užėmę savo sostinę Vilnių ir valdėme ją 75 dienas;

3. Lenkams puolant Lietuvą, mūs kariuomenė, šauliams ir partizanams padedant, sumušė ties Giedraičiais ir Širvintais Želigovskio vedamuosius legionus ir tuo būdu apsaugojo mūsų žmones nuo pavergimo dvarininkams ir duota galimybė eiti prie žemės reformos;

4. Atsilaikėme nuo įvairių lenkų mėginimų užmesti mums per Tautų Sąjungą ir kitaip savo jungą — tai plebiscitu Vilnių, tai Hymanso projektu, tai dar kitaip;

5. Lietuvą pripažino demokratingiausia Europoj valstybė Šveicarija, o taip pat Skandinavija, Pabaltijos ir kai kurios mažesnės Amerikos valstybės.

Tai taip su užsieniu, Lietuvos vidui gi, bepirmininkaujant valstiečių sąjungos nariui daktarui Griniui, štai kas įvyko:

6. Želigovskiui puolant, *valstiečių sąjungos ir liaudininkų sumanymu* bei jų *pirmutiniu* triusu įsteigta Vyr. Lietuvos Gynimo Komitetas, kuris savo skyriais apėmė beveik visą Lietuvą ir *žymiai* prisidėjo prie mūsų apsigynimo nuo lenkų dvarininkų puolimo; atmenat, kai visai gera valia moterys dėjo kariuomenei sūrius, dešras, lašinius, vyrai pylė pyliavą, krapštė iš užukampių auksą, sidabrą...

7. Prijungta Palanga, o per čia Lietuva visam plačiajam pasauliui gali ranką paduoti, nes Palanga tai juk jūros pakraštys, o tik jūra tegalima laisvai ir nevaržomai su visu pasauliu susisiekti: be mūto svetimiesiems Lietuvos turtą išvežti, be mūto svetimiesiems mašinas, druską, geležį, ir t. t. sau įvežti;

8. Pradinių mokyklų padidėjo ketvirtadaliu, sulyginant su tuo, kas buvo pirmiau.

9. Išnuomuota ar išdalinta žmonėms — bežemiams, mažžemiams ir kareiviams — apie ketvirta dalis visų dvarų žemės;

10. Perimti valdžios žinion miškai.

11. Geriau sutvarkyta milicija, savivaldybės, gelžkeliai.

12. Sulaikyta bepradėjęs platintis gyvulių maras (1920 m.) ir cholera (1921 m.).

13. Žymiai sustiprinta kariuomenė, o mat Europos politikai, diplomatai ir kiti galiūnai geriau pagerbia tas šalis, kurios turi stipresnę kariuomenę,

14. Valdžia pagamino ir St. Seimui įteikė daugybę svarbių įstatymų.

Tai svarbesnieji darbai bei įvykiai, esant socialistams liaudininkams ir valstiečių sąjungai valdžioje. Matote: pelnyta vistik nemaža, nors buvo nemaža ir blogumų ir apie juos mes dar pakalbėsime.

Tačiau valstiečių sąjungos ir socialistų liaudininkų *sugyvenimas* su krikščionimis demokratais valdžioj sekėsi vistik *labai sunkiai*, nes ir vieni ir kiti įvairiais keliais ėjo dėliai dvarų žemės dalinimo, dėliai valdininkų prižiūrėjimo, dėliai žmonių teisių ir t. t. ir todėl *pradžioj 1922 metų socialistai liaudininkai su valstiečių sąjunga buvo priversti išėiti iš valdžios, atšaukti daktarą K. Grinių nuo pirmininkavimo ministeriams.*

4. Žmonių nuopelnai, žmonių ir kaltė.

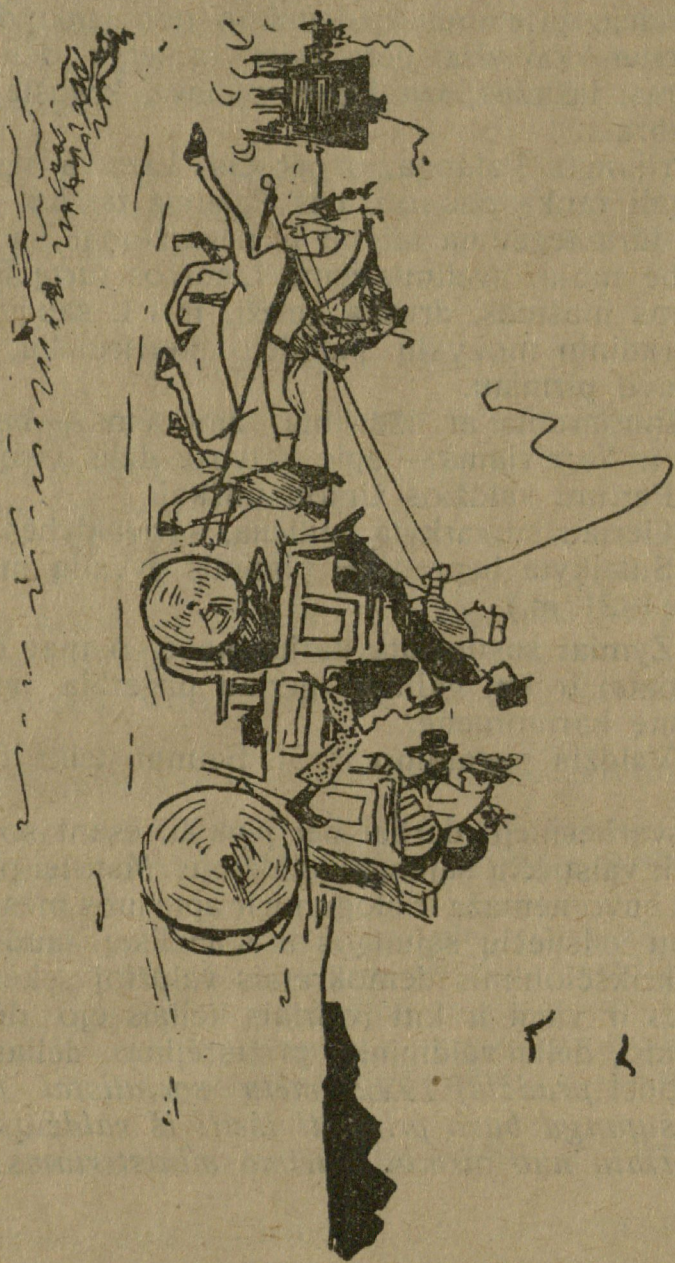
Bet visi tie gerumai Lietuvoje, apie kuriuos tik ką kalbėjome, nesavaimė įvyko, o atskirų žmonių nuopelnas čia nedidelis. Yra tai visos mūsų tautos, visų mūsų žmonių nuopelnas — čia ir garbė pirmučiausia visai tautai.

Ar būtų kad ir geriausia valdžia, kad ir gudriausia partija padariusi ką nors su bolševikais, jei mūsų žmonėse nebūtų pa-

siryžimo žūt būt bolševikų vergovei nepasiduoti, jei mūsų jaunuoliai nebūtų drąsiais ir garbingais karžygiais buvę?

Būtų bolševikai Lietuvą paverę — nebūtų ir Steigiamojo Seimo buvę ir visas mūsų gyvenimas būtų kitu keliu nuėjęs.

Ar ne mes patys kalti, kad pas mus didelis girtuoklavimas? Kokie nors turtingi Suvalkijos žemdirbiai, prisibaliavoja, prisigėrę, prisiverkę dėl dvarų dalinimo, saulei tekant, zovada lekia namo, tik gerus žmones bepinkindami.

O tas mūsų žmonių pasiryžimas, tvirtas būdas ypač ryškiai pasižymėjo Želigovskiui mus puolant: aršion kovon su juo stojo ne tik mūs kariuomenė, bet tiesiog visa Lietuva; didžiausiu dvasios pakėlimu vieni ėjo į ginkluotus būrius, kiti tvirtai susibūrė į Gynimo komitetus, geru noru, nekieno neverčiami turto milijonais sudėjo... Nebūtų buvę žmonėse tokio griežto pasiryžimo dvarininkams nepasiduoti, o būtų valdžia viena sau palikta —

nieko ji ir su kariuomene nebūtų padariusi. Būtų gi tada Želigovskis laimėjęs — nebūtume šiandien žemės reformos turėję.

Ar būtų valdžia, kad ir su Steigiamuoju Seimu pryšakyj, įstengusi Palangą atgauti, jei visa mūs susipratusi visuomenė nebūtų to taip karštai pageidavusi.

Steig. Seimas pinigų švietimui besikirdamas, valdžia, savi-valdybės mokyklas besteigdami, tik pildė žmonių norą kraštą apšviesti.

Ir jei Lietuva įgijo pagarbos bei pripažinimo iš kitų kraštų — tai pirmoj eilėj mūs pačių žmonių nuopelnas, o jau paskui St. Seimo, valdžios. *St. Seimas ir valdžia buvo tik tautos dvasios reiškėjais.*

Bet ar pas mus viskas tik gerai darosi? Tik neišmintingas į šį klausimą galėtų pasakyti: „taip“.

Yra pas mus daug blogumų ir daug jų atsitiko valstiečių sąjungai ir socialistams liaudininkams valdžioj esant, ir apie kai kuriuos tuos blogumus mes pakalbėsime tolimesniuose šios knygtės puslapiuose.

Ir šaknys beveik visų tų blogumų glūdi irgi ne kur kitur, bet tik mumyse mūsų žmonėse, visoje mūsų tautoje.

Ką ne darė valdžia, kokių įstatymų St. Seimas nemėgino leisti, kad sustabdyt girtuokliavimą! Ar visa tai kas gelbėjo? — Priviso daugybė slaptų bravarų, karčiamų, vietomis ištisi kaimai beveik tik „samogonką“ ir varė: nugirdė, ištvirkino milicininkus, nuodijosi ir kitus nuodijo įvairiais mėlynais akmenėliais, gadino daugybę grūdų — Dievo dovanos. Kas kaltas, kad toks didelis pas mus girtuokliavimas? — Tik pati mūsų tauta, mūsų žmonės.

Yra pas mūs netikusių valdininkų, kurie geria, kyšius ima, įstatymų nepildo, savo pareigas kuoblogiausiai eina.

Ir čia neapsieita be pačių žmonių kaltės: nežino savo teisių ir nemoka jų ginti, todėl žeminasi prieš netikusius valdininkus ir kyšiais tvirkina juos arba silpnesnius veda į pagundinimą. Vieton griežtai reikalauti iš valdininkų, kad jie mūs teisingus reikalus atliktų, mes dažnai tik vergiškai prieš juos lenkiames, lyg negalėdami senų rusų laikų užmiršti, be jų gyventi.

Vieton saugoti valstybės, taigi mūs visų turtą — mūsų žmonės, dažnai veržiasi į miškus ir vagia, ką galėdami arba papirkimais, neteisėtai neva perka iš girininkų malkas, senojus.

Žymiai sumažėtų blogumai, jei mes ne tik kyšiais, nusižeminimais netvirkintume valdininkų, bet pastebėję jų kokį nors netikusį darbą — tuojau sudraustume arba pasiskųstume Seimui, aukštesniems valdininkams, laikraščiuos paskelbtume.

Jei būna kalti mūs įgaliotiniai, atstovai, valdžia, tai atminkim, kad daug tos kaltės priežasčių ir mūs pačiuos glūdi: kokia tauta, žmonės, tokia jų ir valdžia, tokia ir tvarka.

Tačiau kaip dėl gerumų galvos nenustokim, neimkim per daug gerai apie save manyti, taip lygiai ir dėl blogumų nenusiminkim: tuos gerumus lyg užmiršdami, griežtai kovokim su

blogumais. Čia mes paminėsime tik vieną tų kovos su blogumais būdą, būtent:

Kad blogumus greičiau prašalinti, būtinai reikalinga, anot socialistų liaudininkų ir valstiečių sąjungos patarimo, tokius atstovus išrinkti į savivaldybes, o ypač į Seimą, kurie atstovautų *tikrus žmonių* reikalus ir mokėtų dirbti tą didelį darbą, kuris jiems uždedamas, o ne vien kilnotų nenusimanančiai rankas, kaip jiems jų vadai nurodo.

Mes iš savo pusės čia nieko į Seimą atstovais rinkti neperšam. *Tegul kiekvienas paduoda savo balsą už tą, kuris jam labiausiai patinka*, bet balsuojant tegul atmena: *koks bus Seimas, kokia partija per rinkimus daugiausia laimės, tokie bus ir to Seimo ir darbai, įstatymai, tokia ir tvarka visam krašte, taip bus palengvinama arba apsunkinama ir žmonių vargai*.

5. Kodėl nesugyveno?

a. Del žemės turtų.

Ir nereik manyti, kad partijos tik taip sau ginčijasi, barasi, o paskui pasitraukusios iš žmonių akių gražiai sugyvena. Toli gražu ne taip: ir žmonėms nematant pačiam darbe irgi eina smarki kova ir paprastai svarbiausiuose dalykuose vieni kitiems nenusileidžia.

Kas iš to, kad, padėkim, socialistai liaudininkai su valstiečių sąjunga St. Seimo pradžioj sudarė bendrai su krikščionimis demokratais valdžią, bet svarbiausiuose dalykuose vieni kitiems nenusileido ir St. Seime visą laiką tarp jų ėjo smarki kova.

Socialistai liaudininkai demokratai su valstiečių sąjunga, eidami į St. Seimą pasakė:

— *Lietuvoj pati ta dauguma, pats tas gyvenimo pamatas, tai darbo žmonės, ypač gi žemės darbo žmonės, todėl ir visi įstatymai, visas gyvenimas privalo būti taikomi pirmučiausia darbo žmonėms, ir juo darbo žmonėms geriau bus gyventi — juo ir visa mūsų valstybė bus tvirtesnė.*

Todel valstiečių sąjunga su soc.-liaudininkais St. Seime tarp kitko reikalavo:

kad kuodaugiausia žemės būtų perduota žmonėms, paliekant dvarininkams nedaugiau 50 deš.

Kad dvarininkams nereikalinga atlyginti už atimamą iš jų žemę, nes jie jau senai mūsų darbo žmonių krauju ir prakaitu atsilygino;

Kad žemės gautų tik tie, kurie iš žemės darbo gyvena.

Bet krikščionys demokratai su savo Ūkininkų sąjunga ir darbo federacija pravedė įstatymą, kuriuo:

dvarininkams paliekama 80 deš. žemės, tame skaičiuje 25 deš. miško;

už nusavinamąją (atimamą) iš dvarininkų žemę atlyginama; kadangi kai kuriems (mažesniems) dvarininkams dar atlyginama už 70 deš. rinkos kainą, tai iš tikrųjų krikščionys demokratai ir Ūkininkų sąjunga dvarininkams paliko po 150 deš. geriausios žemės su mišku (25 deš.);

klebonų dvarelius iki 80 deš. paliko nepajudintais; kunigams (vienuolynams) atidavė didelius gražius Antalieptės ir Pažaislių žemės ūkius su visu jų turtu, o taip pat daug trobesių, kuriuos dabar telpa įvairių visuomenės ar valstybės įstaigų, prieglaudų, ligoninių, mokyklų ir t.t.

Ir išeina, kad krikščionys demokratai su ūkininkų sąjunga ir darbo federacija, palikdami daug žemės dvarininkams ir kunigams, tuo pat lyg atėmė tiek pat žemės iš žmonių. Kiek tai iš tų žemių galima būtų naujų valstiečių ūkių įkūrti! Beto tais paliktais dvarininkams turtais ir atlyginimu žymiai sutvirtino dvarininkus.

Bet čia kokia nors geraširdė moterėlė gali mums prikišti:

— Didelis čia daiktas, kad kunigams krikščionys demokratai pavedė gražius dvarus ir trobesius. Juk jiems irgi reikalinga turtas.

Mes į tai atsakysim:

— Jei kunigams reikalinga koks turtas, tai tegul jie jį išnuomoja ar nusiperka, bet negraibsto to, kas visai tautai, visiems žmonėms priguli. Juk, padėkim, mūsų kai kurie mokytojai, susibūrę į savo profesinę sąjungą, nesiekė visuomenės turto pagrobti, bet kai jiems prireikė vietos atsilsėti ar pasigydyti, tai išnuomavo Palangoj gražius namus ir dar kaž kokį kampelį. Kodel kunigai to paties negali padaryti?

Bet čia yra dar vienas blogumas: Kunigai, nežiūrint savo krikščionių demokratų partijos, Lietuvoj dar nesijaučia politiškai užtektinai įsigalėję ir todėl nedrąsiai, dairydami, tų turtų paėmė sulyginamai dar nedaug. Bet tegul įsigali, tegul jie ir Seime sudarys daugumą — tada ne tokių turtų sieks.

Žinote pasaką apie laputę, kuri išvogė žvėjui žuvis? — Iš pradžios ji nedrąsiai vieną kojitę į maišą su žuvim įkišo, paskui kitą; išpradžios vieną žuvytę ištraukė, paskui, palukejus kiek, kitą, o jau paskui įsidrąsinus visas žuvis iš maišo ištraukė.

Kunigai su savo pataikūnais, būdami St. Seime daugumoj, jau ne vieną žuvytę iš visuomenės maišo išėmė.

Kai dabar rinkimuose į Seimą krikščionys demokratai su savo ūkininkų sąjunga ir darbo federacija pastatys kandidatus į Seimą, atminkit, kad jie bus taip pat ir kandidatais prie visuomenės maišo su žuvimis...

b. Del daugelio kitų įstatymų.

Bet socialistai liaudininkai ir valstiečių sąjunga nesugyveno su krikščionimis demokratais ne tik dėl žemės turtų.

Antai socialistai liaudininkai su valstiečių sąjunga, dar eidami į Steig. Seimą, paskelbė, kad jie priešinsis jei kas nors norėtų Lietuvai karalių geruoju ar bloguoju primesti.

Tiesa, krikščionys demokratai karaliaus irgi nesiūlė, bet jie konstitucijos įstatyme prezidentui davė tikrai karališkų teisių.

Juk visai nesvarbu kokiuo vardu vadinsis žmogus, ten viršui sėdintis — karaliu, prezidentu ar dar kaip kitaip. Svarbu kokias teises jis turės.

Taip, padėkim, mūsų prezidentui krikščioniškai demokratiška dauguma davė teisių Seimo priimtąjį įstatymą laikyti pas save nepaskelbus 3 savaites, o paskui dar grąžinti jį Seimui, kad jis dar kartą tą įstatymą svarstytų. Ir maža — to: *prezidentas gali savo valia ir patį Seimą paleisti.*

Išeina štai kas: kokį nors įstatymą svarstė — galvojo keliasdešimts žmonių, o paskui tą įstatymą sulaiko ir atgal grąžina vienas žmogus. Jis, mat, vienas pasirodo gudresnis, išmintingesnis už visą Seimą. Iš tokios prezidento teisės geriausiame atsitikime gali būti tik darbo trukdymas.

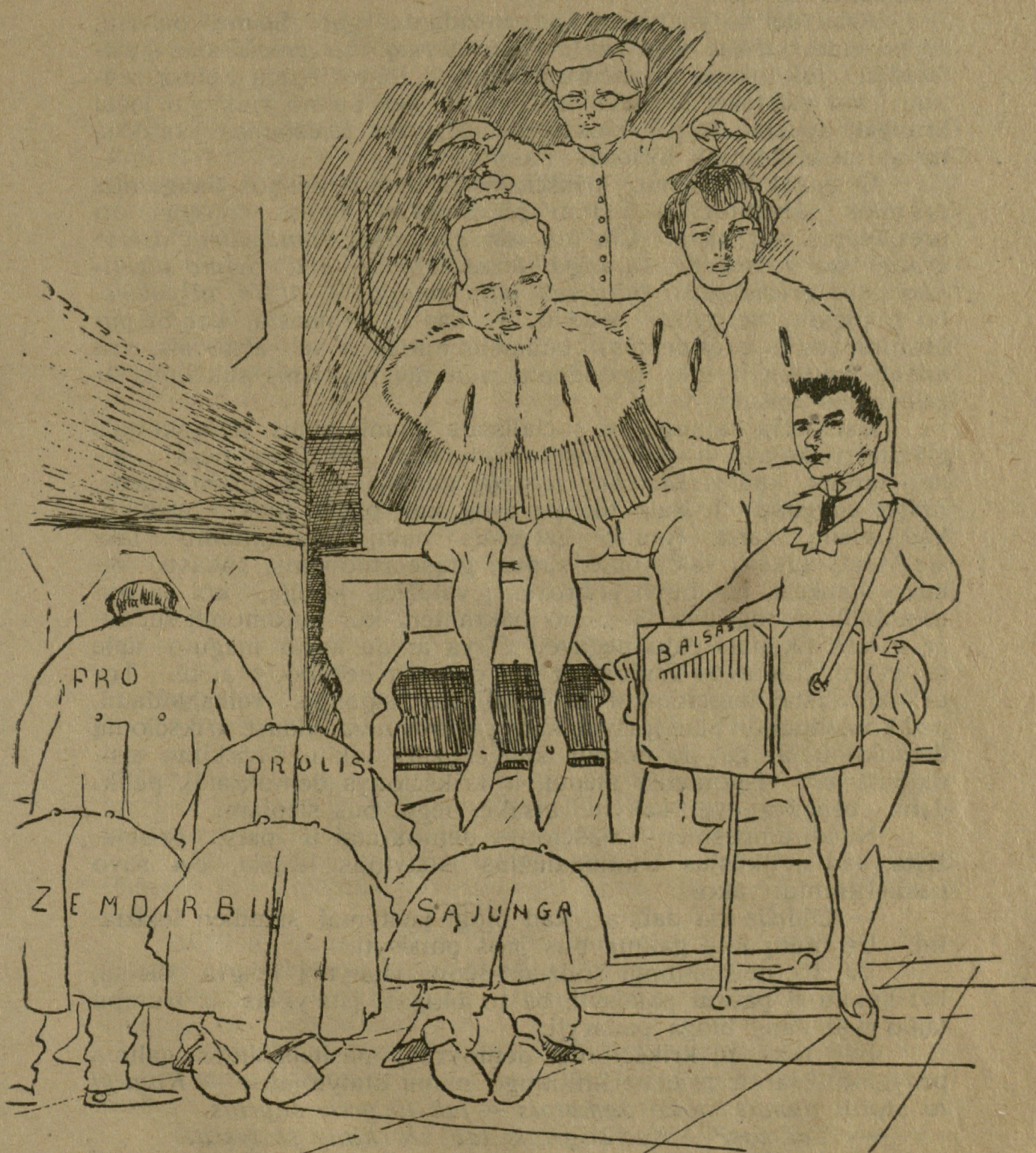
Bet čia yra dar štai kas: apie tokius aukštai pastatytus žmones paprastai mėgsta suktis įvairius tamsaus plauko, kad ir labai blizgantieji, svieto perėjūnai, politiškieji sukčiai, stambios rūšies šmugelninkai. Tie tai sukčiai ir drumsčia vandenį, daro įtakos į įstatymų leidimą, slapta kišasi į valdymą; jie kaip tik ir gali daryti įtakos į prezidentą, kad šis sutrukdytų jiems negeistino įstatymo paskelbimą.

Padėkim Seimas sumanytų išleisti papildomąjį įstatymą, kuriuo nusavinama iš dvarininkų ir tos dabar jiems paliktos 25 deš. miško. Seimas tokį įstatymą pagamino ir paduoda jį prezidentui paskelbti, bet prezidentą laiko apspitę dvarininkai, kurie jam apsuko galvą, kad jis tą įstatymą grąžintų atgal į Seimą. Įstatymą grąžina ir kol vėl jį ten išspręs, kol kas — pereis mėnesis o gal ir kitas, tuo tarpu gi dvarininkai išparduos mišką, visas tas 25 dešimtines ir paskui leisk, jei nori, įstatymą!

Tą patį gali padaryti stambieji, landūs šmugelninkai dėl kokių nors prekių įvežimo, išvežimo, maito ir t.t. — sutrukdydys įstatymo išleidimą, o tuo tarpu jie viską supirks, išvež ar įvež, parduos, gerai pelnys ir, kišenes prisigrūdę, vien tyčiosis iš žmonių teisių.

Savo nepriklausomybės gyvenime mes tokių pavyzdžių jau turime: A. Smetona, dabartinis „Pažangos“ ir „Žemdirbių Sąjungos“ šulas, kai jis buvo mūsų prezidentu, amžinai buvo apsupamas dvarininkų, įvairių sukčių, žmonių, kuriems mūsų visuomenė nei per nago juodimą nepasitikėjo. Ir kiek jie blogo Lietuvai padarė!

Kas mums gali laiduoti, kad mes ir vėl neturėsime prezidentu pono Smetonos ar jam panašaus trumparegio? Juk ir tie patys krikščionys demokratai, kurie taip dažnai moka ir mėgsta suktis,

Krikščionys demokratai su ūkininkų sąjunga prezidentą prilygino karaliui ir jį lyg ant sosto pasodino ir palaimino. Prieš prezidentą su tokiomis teisėmis mielai nusilenks dvarininkai iš „Prodrolio“ ir „Žemdirbių Sąjunga“.

kur smarkesnis vėjas pučia, gali kuogražiausiai tokį Smetoną prezidentu išrinkti.

Arba dėl to įstatymo, kad prezidentas gali Seimą paleisti, ar ne vieni juokai: *visa tauta rinko Seimą, bet prezidentas jį paleidžia*. Juk tikras žmonėms įžeidimas! Be to, naują Seimą renkant, vėl valstybei didžiausios išlaidos, nes Seimo rinkimai labai brangiai atsieina, o juk kiekvienas valstybės leidžiamas skatikas, tai ar ne iš žmonių kyšenės paimtas?

O pagal St. Seimo krikščioniškai-demokratiškos daugumos priimtos konstitucijos Seimo pirmininkas vienas žmogus, o prezidentas vėl kitas. Čia irgi *visi socialistų liaudininkų demokratų su valstiečių sąjunga išvedžiojimai, kad Seimo pirmininkas ir prezidentas būtų tas pats žmogus — nieko negelbėjo*. tai ir pigiau valstybei atsieitų, ir, kas svarbiausia, kad Seimo pirmininkas — prezidentas, būdamas nuolatos su atstovais, yra arčiau žmonių ir tokį prezidentą sunkiau įvairiems sukčiams ar poneliams apsukti.

Valstiečių sąjunga su socialistais liaudininkais demokratais griežtai reikalavo įrašyti konstitucijon, kad „cenzūros nėra“, kitaip tariant, kad *viskas, kas teisybė, galima skelbti laikraščiuose, rašyti knygose*. Ir kaip tik maždaug tuo pačiu laiku atsitiko, kad vieną kartą Kauno gatvėmis naktį automobiliu lakstė vieno aukšto valdininko sūnus: grąsė žmonėms, šūkavo, rėkavo, daužėsi, net buvo įsibrovęs į valdžios įstaigą, kol su automobiliu nenugriuvo Nemuno pakrantėn, kur automobilį sudaužė ir vos tik pats galą negavo. Trys ar du kartu mėgino apie tai rašyti „Lietuvos Žinios“ ir vis cenzūra neleido, braukė. Todėl socialistai liaudininkai su valstiečių sąjunga, reikalaudami, kad konstitucijon būtų įrašyta, kad *cenzūros nėra*, klausė krikščionių demokratų, ar gal jie norėtų, kad cenzūra tokius ištvirkimo atsitikimus nuo visuomenės slėptų, ir krikščionys demokratai, palikdami cenzūrą lyg sakyte atsakė: tegul bus slėpiami.

Nuoširdingesnieji krikščionys demokratai ir patys prisipažįsta, kad netikusius trumpaamžius įstatymus leidžia, bet savo pasiteisinimui sako:

— Didelis čia daiktas, kad blogi įstatymai šiandien leidžiami. Už metų kitų galima bus juos pataisyti.

Tai tik neišmintingi žodžiai: blogą įstatymą lengva išleisti, bet sunku jį paskui pataisyti; be to blogas įstatymas ir trumpu laiku gali daug bloga padaryti.

Bet toks tų krikščionių demokratų pasiteisinimas galima prilyginti dar ir prie neišmintingo namų statytojaus: — *Kam gi tu statai namus molio pamatais — juk jie greit sugrius*.

— *Tai kas? — Kai sugrius tai vėl kitus statysiu*.

Lygiai taip krikščionys demokratai mūsų rankomis, mūsų turtu ir Lietuvą atstato.

Atsiminkime tai, eidami rinkti atstovus į Seimą!

Antai dar paklauskite, kas išėjo dėliai miškų.

c. Miškų reikalu.

Bevaldant Lietuvą „Pažangos“ partijos žmonėms, kitaip tariant ponui A. Smetonai esant prezidentu, valdžioj galvojo taip, kaip ir p. Smetona: su dvarininkais, girdi, reik geruoju gyventi — jie labiausiai pas mus apšviesti, jie daugiausia gero Lietuvai gali padaryti, todėl: reikalinga daryti taip, kad dvarininkai *atsistatydintų savo dvarus*; tie dvarai bus pavyzdingais ūkiais, tie dvarai kraštą padarys turtingesniu, todėl dvarams *reikalinga duoti miško*. Dvarininkai, pardavę miškus, nusipirks ūkio ar kitų mašinų, pakels ūkį, atstatys trobesius.

Taip manė, dvarininkų įkalbėtas, „Pažangos“ ir „Žemdirbių Sąjungos“ šulas p. A. Smetona ir jo artimieji valdininkai, todėl jų laikais dvarininkams buvo išduota labai daug leidimų miškui kirsti.

Dvarininkai Smetonos duotus jiems miškus iškirto, ūkio ar kitų mašinų nenupirko: nuvažiavo Varšuvon ir ten tuos pinigus arba prašvilpė, arba atidavė legionams, kad jie Lietuvą užkariautų.

Lietuvoj ir taip maža buvo miškų, o čia juos dar leido dvarininkams aikvoti. Taigi dėliai miškų žmonėms ištiko didelis vargas, kuris ir dabar dar tebesitęsia. Todėl valstiečių sąjunga su socialistais liaudininkais demokratais nekartą griežtai reikalavo iš St. Seimo daugumos — krikščionių demokratų ir valdžios, — kad miškai nebūtų groboniškai kertami, aikvojami, kad padegėliai gautų medžio atsistatydinti, kad žmonės nešaltų savo nekurentose trobose, vaikučių — mažulėlių kad nesirgdintų.

Štai pavyzdys: 1921 m. vasario 25 d. socialistai liaudininkai su valstiečių sąjunga iškėlė St. Seime valdžiai griežtą paklausimą (interpelaciją), kurs, trumpai suglaudus, šitaip skamba:

„1919 ir 1920 m. (reiškia bent pradžia dar prie Smetonos) Miškų Departamentas *be varžytinių* perdavė didelius miško plotus arti Nemuno ir gelžkelių pirkliams įkaitom už malkas. Iš to valstybė ir vietos gyventojai turėjo didžiausių nuostolių.

1919 m. bal. 15 d., vis dar Smetonai valdžios galva esant, Plungės dvarininkams Oginskiams leista iškirti 120 dešimtinių miško;

1919 m. sausio 30 d. Šilalės valsčiaus dvarininkas A. Račinskis gavo leidimą kirsti didelį miško plotą;

Beisogalos — Satkunų dvarininkui Komarui leista iškirsti daugiau 640 dešimtinių;

Susekta, kad Kazlų Rudos ir Prienų uredijose pirkliai kerta padegeliams skirtus miškus, varguomenė gi negali tengauti pirkti malkų“.

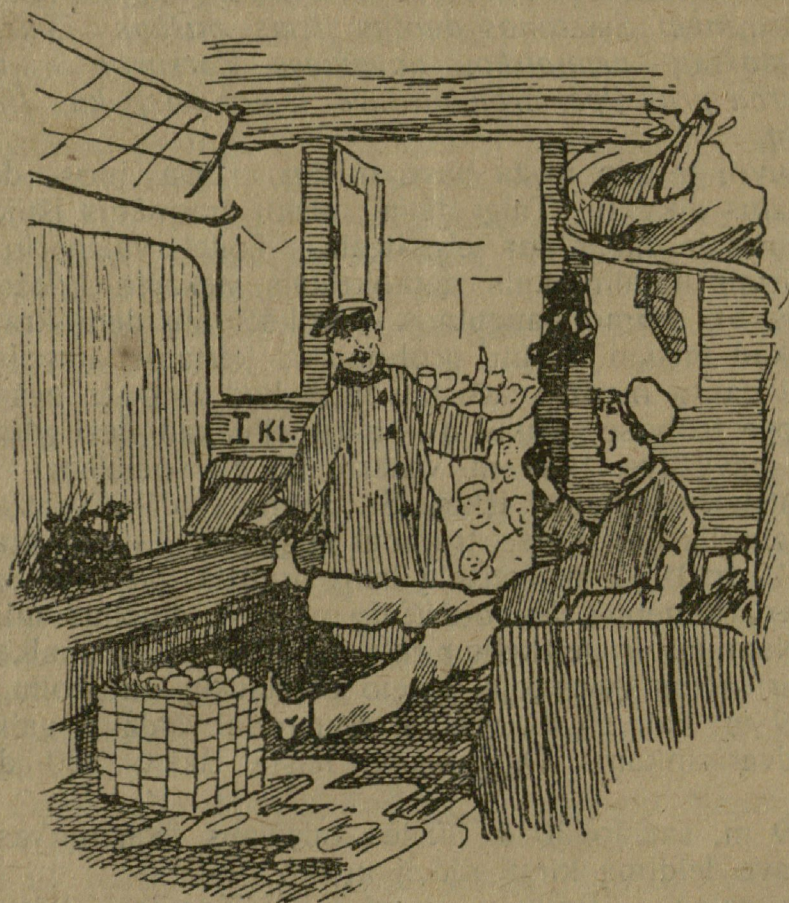
Išdėstę ir daugiau dėliai miškų skundų, valstiečių sąjunga ir soc. liaudininkai pareikalavo, kad *sutartys dėliai miškų būtų patikrintos, kad sukčiai ir nusikalte valdininkai būtų patraukti atsakomybėn, kad karo padegėliai ir neturtingieji darbo žmonės, taip pat naujakuriai pakankamai būtų mišku aprūpinti.*

2 K 41-c 173
22 c 9822

Del tų valstiečių sąjungos reikalavimų St. Seime iškilo didžiausių kalbų ir ginčų, laike kurių išėjo aikštėn daugybė įvairių šunybių miškų reikalais. Galų gale valstiečių sąjunga ir socialistai liaudininkai demokratai pasiūlė išrinkti komisiją miškų reikalams prižiūrėti, iš valdžios gi paimti pasižadėjimą, kad miškų valdymas bus pataisytas, teisingas. Balsuojant šį pasiūlymą, krikščionys demokratai susilaikė, jokių savo pasiūlymų nepadarę.

d. Del pinigų.

Pinigas žmogui-varguoliui tai lyg jo gyvybės gabaliukas, nes tik vargais jis jam gaunamas.

Tamsus bemokslis žmogus, išrinktas krikščionių demokratų su Ūkininkų sąjunga ir federacija į atstovus, ima apie save labai daug manyti, bet ištikrųjų Seime jis jokio darbo nesugeba dirbti, o tik važinėjasi įsirėmęs pirmoj klasėj, bevežiodamas sau ir savo draugams kiaušinius, kumpius ir kitokias gėrybes. Tokių atstovų mes matėme St. Seime, bet tegul bus jų gana!

Gerai sutvarkyta valstybė privalo rūpintis, kad žmonės būtų kuoturtingiausi, kad pinigai būtų pastovūs, kad neatpigėtų, arba, kaip šiandien sakoma, kad pinigų kursas nekristų.

Mūsų didelei nelaimei pas mus kitaip atsitiko: nežiūrint, kad *mūsų krašte turto užtektinai*, kad turėti gerų savo pinigų, mes dabar dėl pinigų atsidurime didžiausiame varge ir dar gi pavojuje. Kas čia kaltas — šiandien galutinai dar nepaaiškėjo, bet aišku, kad arba blogi kai kurių aukštesniųjų valdininkų norai, arba jų visiškas piniginių reikalų nesupratimas. Didelės kaltės dalys krinta ir ant paties St. Seimo, *kodel neprižiūrėjo ir neprivertė valdžios iš anksto savo pinigų išleisti!* Juk kai kurie pinigų leidimo bei tvarkymo žinovai, kaip, padėkim, buv. St. Seime valstiečių sąjungos narys A. Rimka, savo laiku nurodinėjo, kad vokiečių markė gali galutinai kristi, kad būtinai reikalinga išleisti savo pinigai, bet dauguma tokių išrodymų ligi paskutinei valandai nepaklausė.

Ir visa valstiečių sąjunga su socialistais liaudininkais beveik nuo pat pradžios ėmė rūpintis savo pinigų įvedimu, nes svetimais nepatikėjo. Todel dar 1922 metų birželio 30 d. Steigiamajam Seimui pasiūlė griežtai *pareikalauti iš valdžios pasiaiškinti, kodel vis dar neįvesti savo pinigai ir ką mano valdžia tuo reikalu padaryti*. Bet čia krikščionių demokratų šulas *kunigas bankininkas Vailokaitis patarė saviesiems, taigi St. Seimo daugumai, to reikalo tuo tarpu nesvarstyti, nes girdi, savo pinigų įvedimo klausimas esąs dar neskubus*. Kaip kun. Vailokaitis patarė, taip krikščioniškai demokratiška dauguma ir padarė: savo pinigų klausimo ryšimą atidėjo tolimesniam laikui.

Atidėjo — tuo tarpu gi markė galutinai krito, mūsų žmonės vistiek, ką ir visai pinigų nustojo, valstybė į didžiausias bėdas įsiriti.

Vos tik rugpiūčio 9 d. St. Seimas, krikščionių demokratų daugumos valdomas, ėmė svarstyti tą soc. liaudininkų ir valstiečių sąjungos paklausimą. Čia valstiečių sąjunga pareiškė:

1) Vyriausybė, užtesdama savo pinigų įvedimą, yra įtraukusi kraštą į begaliniai sunkią piniginę padėtį;

2) Vyriausybė blogai prižiūri bankų darbus ir tik dėl to jos apsileidimo Lietuvos Ūkio (kitais sakant kunigo Vailokaičio) bankas leidžia čekius, turinčius pinigų reikšmę;

ir 3) kadangi ši vyriausybė nesugeba sutvarkyti piniginių valstybės reikalų, todėl ji tuojuo turi būti atstatyta.

Taip tai patarė padaryti valstiečių sąjunga su liaudininkais, bet krikščionys demokratai, kunigui Steponavičiui pasiūlus, tą socialistų liaudininkų ir valstiečių sąjungos reikalavimą ir dabar atmetė. Jų dauguma — jų ir viršus.

e. Del valdininkų sauvalės bei nusikaltimų.

Bet gerai sako socialistai liaudininkai, kad *žmonės niekad niekam negali savo reikalų visai įtikėti*. Žmonės visuomet turi budriai daboti, kad jų teisės nebūtų sumindžiotos, kad jų reikalai

nebūtų apleisti ar užmiršti. Kaip tik žmonės savo teisėmis bei reikalais nustos rūpintis, tuojau atsiras kas nors, kas tas teises sumindžios, o jų reikalus sau išnaudos.

Seimas ir yra kaip tik ta vyriausia įstaiga, per kurią žmonės labiausiai gali savo teisių daboti.

Bet čia išeina du dalyku: pirmučiausia juk ir Seime esantieji atstovai gali būti savo pareigoms visai netinkantieji arba gali tas pareigas blogai eiti. Žmonės turi daboti, kad jų išrinktieji atstovai gerai savo pareigas eitų, kad gintų tikrus žmonių reikalus, o ne būtų kokios nors partijos ar šiaip žmonių saujalės įrankiu.

Antras dalykas: žmonės privalo padėti savo rinktiesiems atstovams: privalo sekti, kas dedas jų krašte, kaip valdininkai savo pareigas eina ir t. t. ir, pastebėję ką nors blogo, tuojau pasiskųsti atstovams arba visam Seimui. Atstovai, gavę iš žmonių skundą, privalo rūpintis blogumus pataisyti.

Padėkim, valstiečių sąjunga su socialistais liaudininkais demokratais gaudavo iš žmonių daug skundų, reikale jas iškeldavo St. Seime, reikalaudama iš valdžios tuos blogumus atitaisyti.

Ar tai kartą, padėkim, socialistai liaudininkai su valstiečių sąjunga pakeldavo balsą dėl žvalgybininkų daromųjų žmoniems neteisybių ir nuoskaudų, bet *krikščionys demokratai visuomet stodavo už žvalgybą ir savo daugumu apgindavo ją.*

Bet pavyzdin paimkim kunigo Purickio nusikaltimą, apie kurį jau visi žino. Žodžiu sakant, žmogus labai vykusiai sacharina, brangenybėmis pirkliavo, valstybei, reiškia mums visiems didžiausių nuostolių pridarė, sau turtų, milijonų prisikrovė, *mūs nepriklausomybę, visos Lietuvos vardą prieš visą pasaulį suteršė.* Todėl socialistai liaudininkai demokratai su valstiečių sąjunga St. Seime griežtai reikalavo, kad prasikaltęs kunigas - ministeris būtų ne tik nuo vietos atstatytas, bet ir teisman patrauktas, kad būtų leista pas jį padaryti kratą, o reikale ir suimti jį. Tačiau *krikščionys demokratai kunigo Purickio teismui neišdavė.* Kunigas gi Purickis po tam drąsiai, laisvai išvažiavo Berlynan ir ten sau linksmi gyvena ir toliau mums gėdą darydamas.

Tas tai nesugyvenimas privertė, kaip jau sakėme, socialistus liaudininkus su valstiečių sąjunga dar 1922 metų pradžioj išeiti iš valdžios, *nes daug kas krikščionių demokratų daugumos buvo daroma taip, lyg ir St. Seimas, ir valdžia tik tam ir sudaryti, kad dvarininkai pasidžiaugtų, kunigai dar labiau praturtėtų ir įsigalėtų, kad blogi darbai būtų slėpiami.*

6. Ką rinkti ir ko nerinkti atstovais į Seimą.

Bet eidami rinkti atstovus ir dar atsiminkime: sunkiai iškovojom sau nepriklausomybę, daug vargo dėl jos išvargom, bran-

gaus kraujo praliejom, jaunų gyvybių į šaltus kapus palydėjom; ir iškovojom tą nepriklausomybę, kad svetimo jungo nevilkstum, kad mūs duoningoj Lietuvoj bado - vargo nekęstum, *kad išmintingų įstatymų turėtum, kad dvarų žemė tektų tiems, kurie ją savo rankom dirba:*

todel: rinkdami savo atstovus į Seimą žiūrėkim, kad taibūtų žmonės padorūs ir išmintingi, kurie savo protu moka galvoti, dirbti, o ne eiti, kieno nors—kunigo ar dvarininko—virvele vedami; *tik žmonės išmintingi sugebės išmintingus ir darbo žmonėms naudingus įstatymus leisti, tik žmonės savistovi mokės Seime drąsiai darbo žmonių reikalus ginti.*

Ar mes galim vadinti krikščionis demokratus su jų ūkininkų sąjunga ir federacija išmintingais atstovais, kad jie leido įstatymus, dėl kurių patys sako, kad tuos įstatymus neužilgo reikės naikinti, kaip visai netikusius?

Tokie atstovai ar verti tos didelės garbės, kad mes jiems savo brangios nepriklausomybės reikalus pavestum?

Kaip manot, ar tinka krikščionys demokratai su darbo federacija ir ūkininkų sąjunga darbo žmonių atstovais būti, už tai, kad jie

1) paliko dvarininkams 80 deš. žemės su 25 deš. miško,

2) užmokėjo dvarininkams, žinoma, mūsų pinigais už 70 deš. paprasta dienos kaina,

3) atlygina dvarininkams už visą atimamą žemę,

4) klebonams paliko po 80 deš.,

5) kunigams atidavė gražiausius Antalieptės, Pažaislio dvarelius ir daug brangių trobų, mūrų ir kitų žemės turtų,

6) davė prezidentui karališkų teisių, kad jis galėtų su dvarininkais ar šmugelninkais Seimo leidžiamus įstatymus trukdyti,

7) davė prezidentui teisę patį Seimą paleisti, jei jis su juo nesugyvens,

8) paliko cenzūrą, kad ji neduotų laisvai ir nevaržomai teisybės skelbti,

9) nieko nepasakė valdžiai už netikusį šeimininkavimą miškuos,

10) kad trukdė mūs pinigų įvedimą,

11) kad neišdavė teismui kunigą Purickį už jo šmugelį su sacharina,

12) kad gynė žvalgybininkų sauvalę,

13) kad pravedė atstovais į St. Seimą daug nenaudingų bemokslių, kurie tik algas ėmė ir rankas keldavo taip, kaip jiems kunigai liepdavo?

14) kad pridarė dar devynes galybes kitų blogumų, kuriuos galima būtų tik storą knygą surašyti.

Ar gal labiau tinka į Seimą atstovais *Lietuvos Valstiečių Sąjunga su Socialistais liaudininkais demokratais*, todėl kad jie St. Seime reikalavo:

1) palikti dvarininkams ne daugiau 50 deš.,

2) visai nemokėti dvarininkams už atimamą žemę,

3) palikti klebonams, kur jie turi dvarelius, irgi ne daugiau 50 deš.,

4) neatiduoti kunigams Antalieptės, Pažaislio dvarelių, brangių miestų trobų, mūrų ir kitų didelių žemės turtų,

5) neduoti prezidentui karališkų teisių,

6) panaikinti cenzūrą, kad teisybė nebūtų slėpiama, o taip pat ir karo stovį,

7) geriau sutvarkyti miškus, kad jie nebūtų naikinami, ir užsienin gabenami, kad padegeliai, be turčiai užtektinai turėtų medžių, malkų,

8) reikalavo greičiau atsikratyti nuo krintančios vokiečių markės,

9) reikalavo nusidėjusį kunigą Purickį atiduoti teisman,

10) reikalavo bausti nusidėjusius prieš žmones valdininkus (žvalgybininkus, komendantus ir tt.)

11) kad mokino ir mokina žmones būti savistoviais, pasitikėti tik sau ir tiems, kurie tikrai reiškia darbo žmonių, o ne kunigų ir dvarininkų reikalus?

Taigi, nepiršdami nei vieno nei kito, sakome: **pasirinkite savo atstovais tuos, kurie jums labiau patinka.**

O kai dievobaimingos moterėlės ir joms panašūs vyriškiai ims aimanuoti, kaip gi čia Seime be kunigų apsieis, kas gi tuomet bažnyčią gins, tai tiems dievobaimingiems žmonėms štai ką pasakykit:

Popežius geriau už mūsų kunigus žino, kas mūs bažnyčiai reikalinga ir todėl 1922 m. balandžio 5 d. Popežiaus leidžiam-

me Rymo oficialiniame laikraštyj „*Acta Apostolicae Sedis*“, 14 tome, 314 pusl. paskelbta:

Popežiaus komisija nutarė, kad šv. Rymo Katalikų bažnyčios Kardinolai, Arcivyskupai ir Vyskupai... neprivalo stengtis patekti ir net apsiimti būti atstovais į senatus ar seimus (parlamentus).

O kai del prastų kunigų — džiakonų, klebonų, vikarų — ten pat pasakyta irgi aiškiai:

Popežiaus komisija nutarė kunigams kliūdyti eiti atstovais į seimą.

Taigi Popežiaus Komisija, šitai nutardama, matyt aiškiai suprato, kad

Seime niekas tikybos, bažnyčios griauti nemano ir kunigai nereikalingi, būdami gi Seime, kunigai isipolitikuoja, isitraukia į svietišką gyvenimą, ginčus ir dažnai daro bažnyčiai tik bloga.

Jei kunigas Purickis nebūtų išrinktas atstovu į St. Seimą, nebūtų palikęs ministeriu — tai nebūtų įvestas į sacharinos pagundinimą, taigi nebūtų sugėdinęs ne tik Lietuvos, bet ir bažnyčios.

O ar daug bažnyčiai garbės, kad atstovą kunigą Liausą St. Seime apstumdė (vistiek, kad jis ir lenkas ir tikras dvarininkų gynėjas; jis mat pasakė, kad baudžiava bus įvesta)?

O ar gera bažnyčiai, kad isifinansavęs kunigas Vailokaitis daugiau savo milijonų ir „čekių“ žiūri, negu bažnyčios? Ką naudės turėjo bažnyčia iš barzdoto kunigo Krupavičiaus, kai jis St. Seime su savo draugais ginčijosi su valstiečių sąjunga ir liaudininkais demokratais del to, kad palikti dvarininkams 80 deš.? Ir t. t.

Kunigai į Seimą eina ne bažnyčios ginti, nes niekas ten jos vienu žodžiu nelietė ir nelies, bet eina jie ten savo šiltų klebonijų ginti, eina, kad kunigams daugiau visuomenės turto užgriebti, kad atsivedus į Seimą bemokslių ir su jų pagalba vesti ir žmones ir kraštą ten, kur kunigams naudinga.

7. Kas žemės reformos priešas ir kas draugas.

Ir atminkime dar:

daug metų laukėm svajojom žemės gauti. Šiandien jau turim žemės reformos įstatymą. Bet tai yra dar tik įstatymas, tartum tik popierio gabaliukas, pati gi žemė dar ne žmonių rankose,

Ir gali išeiti taip, kad žemė niekad į žmonių rankas ir nepateks; visa tai priguli nuo to, kas būsimam Seime daugumoj atsisės.

Del aiškumo pasakysim: jei koku nors stebuklingu būdu į Seimą daugumoj praeitų dvarininkai — ar būtų tada įvykdyta žemės reforma? — aišku, kad ne: dvarininkai įstengtų arba patį įstatymą panaikinti arba ir šiaip jo neįvykdytų — leistų dvarus

išparduoti, visokiais neteisingais būdais juos saviesiems išdalintų, užgrobtų.

Dvarininkai Seiman daugumoj jokių būdų nepateks, bet dvarininkų darbą Seime varys „Pažangos“ ir „Žemdirbių Sąjungos“ žmonės ir jų uodegoj einanti „Ūkininkų Sąjunga“.

Žemdirbiai patys nesislėpia ir visur skelbiasi, kad jie yra žemės reformos priešai. Nelabai slėpiasi ir tuo, kad jie yra dvarininkų bičiuliai.

Antai, Žemdirbių Sąjunga išrinko atstovais dvarininkus į savivaldybes: Kretingoj Tiškevičių, o Kedainiuose Kvintą, Švėkšnoj gi grapas Plioteris yra Žemdirbių Sąjungos pirmininku, Telšiuos prie Žemdirbių Sąjungos priguli dvarininkas Kryževičius, Kuršėnuose Gruževskis ir t. t.

Ko dvarininkai lystų į Žemdirbius ir į Pažangą, jei jie čia sau naudos nematytų? Kodel dvarininkai nė nemano prisidėti, padėkim, prie Valstiečių Sąjungos?

Kai visa Lietuva, kaip vienas žmogus stojo prieš Želigovskio legionus ir susibūrė į Gynymo komitetus, tada „Žemdirbių Sąjunga“ ir „Pažangos“ šulai, ypač Smetona labai šnairuodami žiūrėjo į Vyriausiąjį Lietuvos Gynimo Komitetą: jiems, matyt, nesmagu buvo, kad šis ėjo prieš jo dvasios genčius.

Pats Smetona kilęs iš tokių pat sermėgių, kaip ir didelė mūsų inteligentų dalis, bet su dvarininkais susibičiuliavęs — jų dvasios raugo prisigėręs, jų reikalų gynėju pasidarė ir *gal pats gerai nenumanydamas*, dažnai tarnauja aršiausiems mūsų nepriklausomybės priešams — lenkams.

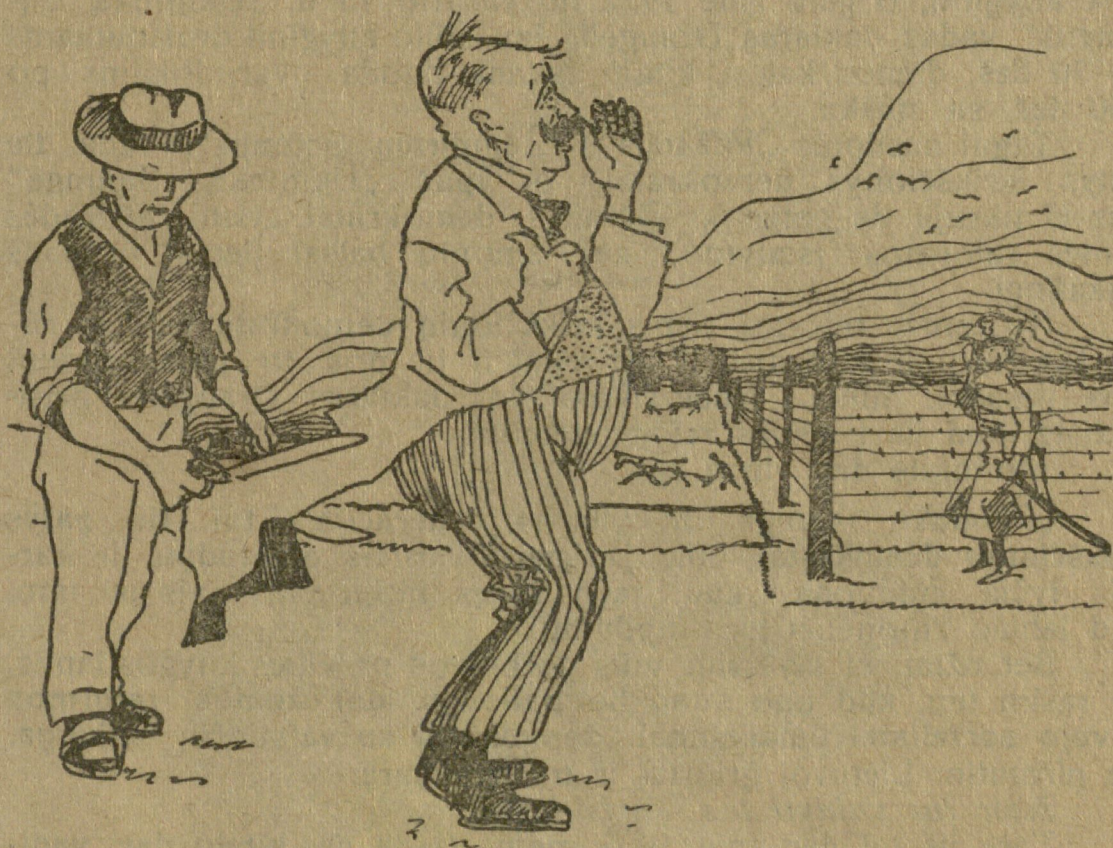
Nebereikalo, tur būt, kalbama, kad vienas prancūzų karininkas Kaune gavęs iš savo valdžios instrukciją *remti „Žemdirbių Sąjungą“*: jei laimės „Žemdirbių Sąjunga“ su „Pažanga“ — laimės ir dvarininkai, tada niekas, girdi, nebekliūdys Lenkijai Lietuvą pagrobti, ar su ja unija padaryti.

Del Smetonos su Voldemaru į dvarininkus įsimylėjimo mes daugybės miškų 1919—1920 metais netekom, del jo vaikiško dvarininkams pasitikėjimo 1919 m. gale mes nepriklausomybės ko tik nenustojom: dvarininkai ir peoviai, pasiremdami Smetonos pasitikėjimu, visur buvo įlindę ir jau tik laukė paskutinės valandos, kad mus pasmaugti. Mūsų laimei atsirado lietuvių, kurie, *slaptai nuo Smetonos ir jam artimų žmonių*, pirmutiniai peoviakus į kalėjimus sukysė.

Štai dar vienas pavyzdys, kaip kartais vaikiškai Smetona su savo draugais dvarininkams pasitiki: vienas labiausiai nusi kaltusių peoviakų Kudzevičius, nebemanydamas teisėtu keliu iš kalėjimo išsigelbėti, rašo Smetonai per p. Noreiką — ir gi smetoniškį — kad, girdi, jei jį išleis, tai jis nuvažiuos į Vilniun, ten suseks, kas daroma prieš lietuvius ir visa tai sugrįžęs Kaunan pasakotų mūsų valdžiai. Smetona su kitais savo draugais tiems dvarininko-maištininko žodžiams patikėjo ir Kudzevičių paleido, šis gi, nuvažiavęs Vilniun, ėmė lietuvius smaugti.

Ar ne aišku, kas būtų su žemės reforma, jei per rinkimus laimėtų smetoniškiai su voldemariškiais: dvarininkai tai tiesiuoju keliu, tai prigaudami trumparegius smetoniškus, visur įsiskverbtų ir slapta, iš pasalų panaikintų žemės reformos įstatymą, o visą Lietuvą, mūs taip brangią nepriklausomumą bedugnėn nugrams-dintų.

Ar galim mes pasitikėti, kad, padėkim, toks žemdirbių žmogus, kaip Voldemaras, pakliūęs į Seimą, ne pridarys mums bėdų, ypač dėl žemės reformos, kurios jis nekenčia? Juk jis, valdydamas arba šiaip mūs valstybės reikalus atstovaudamas, daug

Tik Valstiečių Sąjunga ir socialistai liaudininkai demokratai griežtai yra nusistatę ištisai praveisti Žemės reformą, ir apkarpyti dvarininkams skvernus, nors jie ir kaip šaukiasi legijonų pagalbos.

bėdų yra padaręs ir dar pats iš daugybės mūsų pinigų neatsiskaitęs, apie ką Valstiečių Sąjunga su socialistais liaudininkais ne kartą St. Seime teiravosi.

Didelė nelaimė laukia žemės reformą dargi ir tada jei vyriausieji jos priešai — Smetona, Voldemaras Seiman ir nepakliūs, bet jų vieton pakliūs daug šiaip smulkesnių jų sebrų: tie sebrai, patys nedaug ką benumanydami, akiai pildytų Seime tai, ką jiems už Seimo sienų Smetona galvon įkaltų.

Tačiau nemanykit, kad, vien dvarininkai ir „Pažanga“ su „Žemdirbiais“ yra žemės reformos priešais. Krikščionių demokratų „Ūkininkų Sąjunga“ su „Darbo Federacija“ netoli nuo jų bėgę.

Paskaitykite knygutę „Kieno ir kaip mes turim būti valdomi“ pusl. 29; ten pamatysit, kaip kunigai aršiai stojo prieš žemės reformą dar 1919 metais. Pasidarė jie tos reformos draugais tik tada, kai reikėjo eiti į St. Seimą, nes kitaip nebūtų žmonių balsų gavę. Užtai juo ilgiau jie sėdėjo St. Seime, juo labiau žemės reikalu slinko į „Pažangą“, į Smetoną: pradžioj krikščionys demokratai labai karštai kalbėjo dargi prieš atlyginimą dvarininkams už atimamą žemę, kiek vėliau jau kalba, kad reik atlyginti, o galų gale 1922 m. vasario 15 d. „Ūkininkų Sąjungos“ vadas daktaras Draugelis jau siūlo atlyginti dvarininkams už 70 deš. dienos kainą, kitaip sakant duoda dvarininkams po 150 deš. su mišku.

Tegul sustiprės „Pažanga“, „Žemdirbių Sąjunga“, tada tie patys krikščionys demokratai, o ypač „Ūkininkų Sąjunga“ kur iš tikrųjų tie patys krikščionys demokratai, visai atsizadės žemės reformos įstatymo, nes žmonių balsai jiems nebebus reikalingi.

Ne žemės reforma tiems krikščionių demokratų šulams rūpi, bet žmonių valdymas ir dvareliai ir jie prie to eina, paskui save vesdami minią. Nebereikalo pats daktaras Draugelis prisipažįsta, kad jis į žemės reformą netiki.

Atminkite dar vieną:

„Ūkininkų sąjunga“ ir „Darbo Federacija“ tai tie patys krikščionys demokratai, tik įvairiais vardais pasivadinę ir karštais tyčia nuduoda, kad tarp savęs nesutinka — vis tai tam, kad labiau žmonėms akis apdumti.

Bet užtai jei atversim mūs garbingos praeities knygos lapus, tai rasim ten, kad nuo **seno be paliovos dėl žemės reformos kovojo socialistai liaudininkai demokratai su valstiečių sąjunga**. Jie pirmutini Lietuvoj griežtai ir trumpai tarė:

žemę tur valdyti tas, kuris ją dirba.

Tarė jie tai dar apie 1905 metus (tada jie kitaip dar vadinosi) ir nuo to laiko niekad nenustojo kovoje dėl žemės žmonėms.

Teisingai minėtoj knygutėj apie tą kovą pasakyta:

„Tamsūs paniūrę caro kalėjimai, šaltasai Sibiras bei sunkieji darbai, ištrėmimas į giliają Rusiją bei sunkūs klajojimai po svetimas šalis buvo jiems atlyginimu už visą tai, ką jie skelbė. Bet jie niekad ir niekur neišsižadėjo to, ką skelbė:

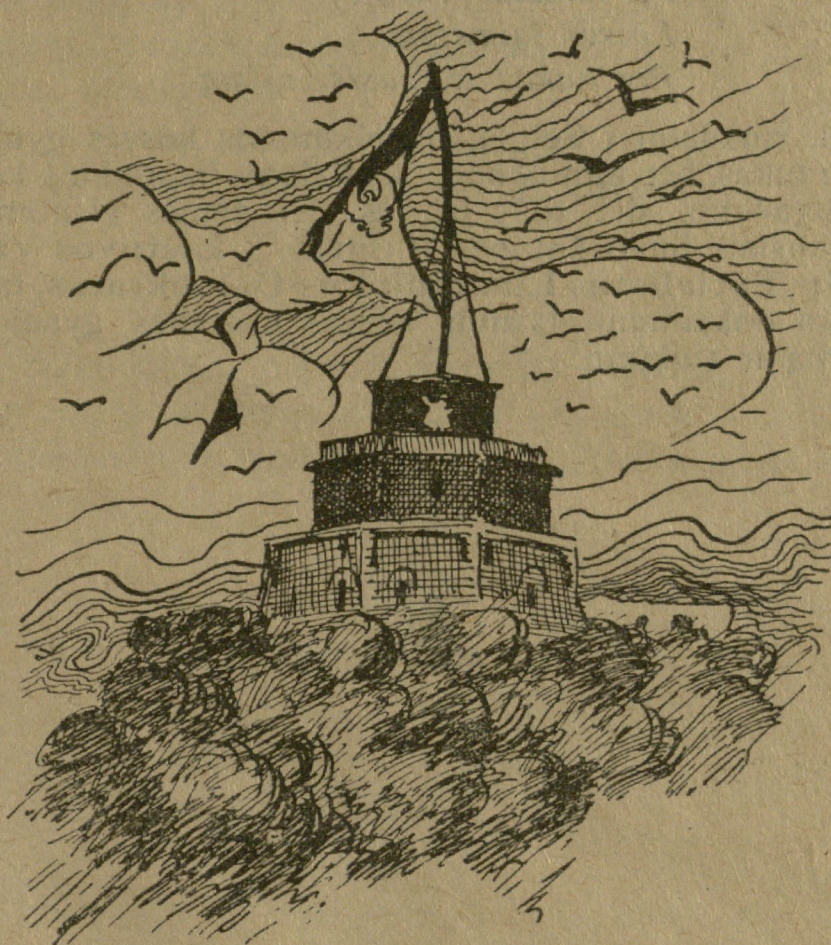
Taip — **socialistai liaudininkai su valstiečių sąjunga** niekad neišsižadėjo to, kad žemė būtų duota žmonėms, neišsižadės ir dabar ir Seime, ir kovos ligi paskutinio, kad **žemės reformos įstatymas būtų įvykdytas**.

Atminkite tai, rinkdami į Seimą!

8. Neįteikim mūs nepriklausomybės į netinkamas rankas.

Atsižvelgę atgal, į mūsų dar trumpo amžiaus nepriklausomybę, įsižiūrėję į mūsų gyvenimą—ir kad duonos turim, ir mašinų, geležies, druskos nuperkam, ir kad mokyklas statom, teatrų taisom, protą lavinam, pasakysime:

gyventi galime, tik mokėkim valdytis, tvarkytis, mokėkim savo valstybės prūsųkų, savo atstovais bei įgaliotiniams tinkamus žmones pastatyti.

O jei nesugebėsime savo nepriklausomybės į tinkamas rankas įteikti, tai ant mūsų nepriklausomybės griuvėsių suplautos vėjo draskoma dvarininkų vėliava ir juodvarniai sukranksnos, kaip dabar tai Vilnių dedas.

 Mes galime nepriklausomybės nustoti ne tik tada, kai priešai su kalaviju rankoje į mūsų žemę įsiveržtų, bet ir tada, jei mes savo rinkimais į Seimą netinkamus žmones pastatytum, arba leistum kokiai nors valdžios godžiai partijai save užvaldyti.

Juk kadaise buvo taip; Lietuva, kaip valstybė, buvo nepriklausoma, tačiau mūsų žmonės tos nepriklausomybės neturėjo

—juos valdė ponų partija ir ką norėjo, tą ir darė, tik sau tinkamus įstatymus leisdama. Paskaitykit apie tai irgi minėtojų knygutėj. „Kieno ir kaip mes turim būti valdomi?“

Jei ir šiandien užvaldys Lietuvą „Pažanga“ su „Žemdirbių Sąjunga“ arba krikščionys demokratai su „Ūkininkų Sąjunga“ ir „Darbo Federacija“ — mes šiokioj ar tokioj prasmėj galime savo nepriklausomybės nustoti, o sykiu su ja ir žemės reformą amžinai palaidoti.

Gražiai vienas dainius apie mūs nepriklausomybę ir kovą del jos pasakė:

*Per amžius budėję,
Laisvę laimėjom
Per aukas ir pasišventimą.*

Todel, rinkdami į Seimą, neįteikim tos laisvės gynimą į netinkamas rankas, bet atminkime, kad ilgoj ir sunkioj kovoj del spaudos atgavimo, del mūs laisvės, del žemės visuomet kovoj išstvermingiausiais buvo žmonės, susitelkę į Lietuvos Valstiečių Sąjungą ir Socialistus Liaudininkus Demokratus, taigi jie ir šiandien yra tinkamiausiais mūs laisvės ir žemės gynėjais, todel juos į Seimą ir rinkime.

Turinys.

	Pusl.
1. Kaip ir kam mes sudarėm nepriklausomybę.	3
2. Pirmoji išrinkta žmonių valdžia.	5
3. Kas pelnyta?	8
4. Žmonių nuopelnai, žmonių ir kaltė.	9
5. Kodėl nesugyveno:	12
a) Del žemės turtų.	
b) Del daugelio kitų įstatymų.	
c) Miškų reikalų.	
d) Del pinigų.	
e) Del valdininkų saualės bei nusikaltimų.	
6. Ką rinkti ir ko nerinkti atstovais į Seimą.	20
7. Kas žemės reformos priešas ir kas draugas	23
8. Neįteikim ¹⁷ 2 mūs nepriklausomybės į netinkamas rankas.	27

Skaitykit ir platinkit

seniausį Lietuvoj laikraštį, tikrą
darbo žmonių užtarėją, šviesą ir
susipratimą į sodžių nešantį, Lietu-
vos Valstiečių Sąjungos leidžiamąjį

Lietuvos Ūkininką

LIETUVOS ŪKININKE rasit daug naudingų patarimų,
gausit atsakymų į savo paklau-
simus, žinių iš viso pasaulio,
pamokinių kaip geriau ūkį
išdirbti, mokslo straipsnių, ži-
nelių iš visos Lietuvos ir tt.

LIETUVOS ŪKININKE rašo daktarai, advokatai, agro-
nomai, politikai ir šiaip šviesūs
susipratę valstiečiai.

LIETUVOS ŪKININKO kaina metams užsieny 2 doleriu.
Lietuvoj gi tuo tarpu dėl markės
nepastovumo kaina nuolatos
mainosi.

Adresas. Kaunas, Laisvės Aleja 60

N O R Ė D A M A S

kasdien daug naujausių žinių iš viso pasaulio
ir Lietuvos turėti bei sekti, kaip pas mus kovo-
jama dėl demokratybės idėjų, skaityk dienraštį

„LIETUVOS ŽINIOS“

LIETUVOS ŽINIOS
vienintelis pas mus laisvosios minties ir progreso dienraštis

LIETUVOS ŽINIŲ
kaina: Amerikoje metams 8 dol. — Lietuvoje kaina nepastovi.

Adresas: Kaunas, Laisvės Aleja 60

„Varpo“ Bendrovės leidiniai.

1. Susirinkimų ir mitingų vadovėlis. Parašė J. El. Pustl. 42, 1922 m.	10 auks.
2. Žemaitė, jos gyvenimas. Su jos atvaizdu. Parašė P. Ruseckas. Kalėdos, Žemaitės kūrinys. Pustl. 32, 1922 m.	8 „
Apsakymėliai iš gyvulių gyvenimo. Parašė. N. Rubakinas, vertė J. Norkus. Pustl. 112 pustl. 1922 m.	30 „
4. Žmonių ligos. Parašė Dr. K. Grinius. Šioje knygelėje svarbiausios žmonių ligos ir nurodytos priemonės kovai su tomis ligomis. Priedas: Apie žmonių dailumą. Papasakota, kodėl žmonės sėsta ir kas tam priežastys. Pustl. 48, 1921 m. Kaina	6 „
5. Didysis graikų išminties vyras Sokratas. Labai naudinga paskaityti knygelė. Didelio formato Pustl. 20, 1921 m. Kaina	6 „
6. Ūkio kursai. Veršiukų auginimas. Parašė agron. J. Kriščiūnas. Pustl. 24, 1921 m. Kaina	8 „
7. Ūkio kursai. Vaismainis. Parašė agron. J. Kriščiūnas. Pustl. 96, 1922 m.	30 „
8. Ūkio kursai. Žieminiai javai. Parašė agron. J. Kriščiūnas. Pustl. 40, 1922 m.	8 „
9. Žaibas ir griaustinis ir kaip įsitaisyti perkūnsargj. Parašė agron. J. Kriščiūnas. Pustl. 24, 1921 m.	6 „
10. Psichologijos Vadovėlis (Mokykloms ir savamoksliams) su piešiniais. Vertė J. Gedminas.	45 „
11. Gintaras Lietuvių žemėje. Parašė P. Matulionis.	8 „
12. Ekonominio Rusijos gyvenimo bruožai. V. Stepukas.	8 „
13. Žemės reformos įstatymas.	10 „
14. Kaip vaisinius medelius skiepyti J. Kriščiūnas.	12 „
15. Pasaulinės Literatūros Istorijos Vadovėlis pirmoji dalis Rytai. G. Pečkauskaitė.	30 „
16. Žemės Belaukiant. K. R.	6 „
17. Į Laisvę. P. Rusecko.	5 „
18. Kristaus Mokslas vaikams teikiamas	6 „
19. Kieno ir kaip miesturime būti valdomi. P. Rusecko.	5 „
20. Dramos, Rabindranatas Tagore. Vert. Pronskaus.	40 „
21. Ūkio kursai. Vasarojas varpiniai ir ankštiniai javai J. Kriščiūnas.	15 „

0,30 Lt

342.8
Ru. 122
+